עין משפם

נר מצוה

מג א מיי׳ פ״ה מהלכות

לאוין ריג:

מד ב מיי׳ שם פ״כ הלכה

מה ג מיי' פ"ב מהלכות

שבועות הלכה יו:

מן ד מיי׳ פ״כ מהלכות

עשין קי טוח"מ סי' לח:

מז ה ו מיי׳ שם פ״ה

סמג לאוין ריג טוש"ע ח"מ

סימן לו סעיף א:

הגהות וציונים

ל] בסנהדרין נוסף ואחד

שראו: 3] צ״ל א״ר יוםי

וכו׳ מהר״ם (גליון)

כוונתו שהפיסקא אינה

מדוקדקת וצ"ל הפיסקא

א"ר יוסי וכו': ג] צ"ל

רבי אומר וכו׳. מהר״ם

(גליון) כוונתו שהפיסקא

אינה מדוקדקת וצ"ל

הפיסקא רבי אומר

וכר׳: 7] צ״ל למיחזי אתר

ומ״ש אח״כ מה יעשו שני אחין וכו׳ פיסקא בפני

עצמה היא. מהר"ם

(גליון) אולם ברי״ף

ורא"ש כאן ובתוס'

בסנהדרין דף ט ע״א

ד״ה בזמן וברשב״ם ב״ב

רף קיג ע"ב ד"ה ג'

שנכנסו הגי׳ כלפנינו:

גירסת מהר"ם (גליון): גי׳ רש״א דראיית [1

מעשה גרמה (גליון):

ום הב״ח חו״מ לח אות **ו** יד העתיק הכשרים:

ל] ר״ת ״מורי שיחיה״ והוא רבינו פרץ (ערוך

לנר): 🗘 זה הדיבור וד״ה

נרבע הד"א. מהר"ם (גליון): ין צ"ל דכתיב

שניהם מות יומתו

:(רש"ש, ע"פ ויקרא כ יג)

ל] גי׳ מהר״ם [מפני

שהוא] רשע ופסוק

לעדות ומיהו קשה כו׳

אמר רבא כו׳ מפני

שאדם קרוב אצל

:עצמו רי״ל (גלירן): צ"ל גם בזה (ע"פ

:(מוס' ר"פ)

עדותן

מתקיימת,

עדות הלכה ג סמג

הלכה ג והלכה ד ה

עדות הלכה ג סמג

ג סמג שם טוח"מ

מ) עי׳ תוס׳ כתובות לג. ד״ה וניתרי, כ) [סכועות לב. ע"ש], ג) [שבועות לב. ע"ש נזיר כ: נדרים פו. ב"ק עג: ב"ב קכט:] עי׳ תוס׳ ב״ק עג: ד״ה כי, 7) עי׳ תוס׳ ב״ב קסב: ד״ה נמצא, ל) עי׳ תוס׳ ב״ב מא: ד״ה נחלקה, ו) במדבר לה כה, 1) עי׳ סנהדרין סט., עי׳ סנהדרין לב., דברים יט טו, 🕽 י) סנהדרין כז:, כ) [ועי׳ חוס׳ יבמות כה. ד״ה הוא ולו'], 🕻) ע"ע תוס׳ סנהדרין ט. ד״ה בזמן.

הגהות הב"ח

(ל) תום' ד"ה אמר ר' יוסי. נ"ב ע"ל בחוס' סוף דף זה בד"ה בדיני: (ב) ד"ה לאסהודי וכו׳ וי"ל דסברא הוא דכיון: (ג) ד"ה שמואל וכו׳ דפרישית לעיל. נ"ב בד"ה א"ר יומי: (7) בא"ד דמקשינן שלשה לשנים לעבין נמלא:

גליון חש"ם

גמ׳ אחד דיני ממונות. עי" שבועות דף לה ע"ח מול"ה או: תום' ד"ה אמר רבא וכו' אבל לענין נמצא כוי. עיי

תורה אור השלם א) לא נָקוּם עֵד אֶחְד בְּאִישׁ דְּבָלּ עָוֹן וּלְבָל חַמָּאת בְּכָל חַמְא אֵשֵׁר ֶּיֶהֶשָׁא עַל פִּי שִׁנֵי עֵׁדִים אוֹ עַל פִּי שִׁלשָׁה עֵדִים נַקוֹם דַבַר: [דברים ים, מו]

ליקומי רש"י

אמר רבי יוםי במה דברים אמורים. דעדותן בטלה. בדיני נפשות. דרחמנא אמר (במדבר לה) והצילו העדה דמהדרינן בתר זכותא לבטל העדות ולא יהרג לא הוא ולא הס. רבי אומר אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות טוין בכך דעדותן בטלה. ואימתי. בדיני נפשות עדותן בטלה. בזמן שהתרו. סקרונ או הפסול בעוברי עבירה שגילו דעתם שאף הם נעשים עדים והרי הכתוב הקיש שלשה לבטל העדות אם יש קרוב או פסול אבל לא התרו הקרוב והפסול בעוברי עבירה אלא שחקו והכשרים התרו בהן אין אלו נעשים עדים ותחקיים העדות בשאר: [סנהדרין ט.ן. תוך כדי דיבור. כל שני דברים שחדם מוליח

בדיני נפשות. דכתיב והלילו העדה" ומהדריגן אזכותא": אחד דיני ממונות. נמי עדותן בטלה: בזמן שהתרו בהן. ובדיני נפשות כי אמרינן בטלה בזמן שהקרוב או הפסול נשתתף בעדות מתחלה להיות מן המתרין בעוברי עבירה: אבל אם לא התרו בהן ולא

כוונו להיות עדים בדבר לא בטלה עדות האחרים בשביל ראייתן של אלו דמה יעשו שני אחין שראו עם שלישי מן השוק באחד שהרג את סנפש: גבו' והוא שהעידו כולן בתוך כדי דיבור. התם קאמרה מתני׳ מאה כשנים אבל אם העידו השנים ולאחר זמן העידו האחרים הרי הן כשתי כתות לכל דבר: וכד אחד ואחד. התחיל להעיד בתוך כדי דיבור של סיומו של חבירו: הרוג יציל. לרבי יוסי דאמר אף בלא התרו שלא נתכוין להעיד הוא מליל את הנדון מפני קורבה הרוג נמי יציל את הנדון שהרי גם הוא ראה והוא קרוב אלל עלמו: כשהרגו מאחוריו. מתקיימין כל המקראות שמחייבין את הרולח ליהרג: יקום דבר. כתיב בהאי קרא שעשאן לכולם כשנים דהיינו העדים אבל לא בעושי הדבר: היכי אמרינן להו. לקרוב ופסול למבדקינהו אם מתחלה לעדות נתכוונו:

אמר רבי יוםי במה דברים אמורים בדיני נפשות אבל בדיני ממונות תתקיים העדות בשאר רבי אומר ® אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות ואימתי בזמן שהתרו בהן אבל בזמן שלא התרו בהן מה יעשו שני אחין יו שראו באחד שהרג את הנפש: גמ' אמר רבא י והוא שהעידו כולם בתוך כדי דיבור י אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא מכדי תוך כדי דיבור היכי דמי יגוברי שאילת תלמיד לרב מאה מובא הוו אמר ליה דכל חד וחד בתוך כדי דיבור של חבירו: יו רבי עקיבא אומר לא בא שלישי כו' ומה שנים כו': אמר ליה רב פפא לאביי אלא מעתה הרוג יציל כשהרגו מאחוריו נרבע יציל כשרבעו מאחוריו הורג ורובע יצילו אישתיק כי אתא לקמיה דרבא אמר לַיה א יקום דבר במקיימי דבר הכתוב מדבר יו אמר רבי יוםי במה דברים אמורים וכו' מה יעשו שני אחים כו': היכי אמרינן להו אמר רבא ההכיף אמרי להו למיחזי אתיתו או לאסהודי

אתיתו אי אמרי לאסהודי אתו נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן במלה אי אמרי למיחזי אתוח מה יעשו שני אחין שראו באחד שהרג את הנפש: פנסדרין לא ש״א מוד״ה איתמר אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר׳ יוםי ורב נחמן אומר י הלכה כרבים: מתני

רבי (א) יוםי במה דברים אמורים בדיני נפשות. פי׳ הקונטרס משום דכתיב והלילו העדה דמלוה לבטל העדות בקל כדי להציל הנפש וקשה לפירושו דא"כ דיני ממונות נילף מינייהו דהא כתיב משפט אחד יהיה לכס^ח ועוד דבדיני ממונות נמי כתיב^ט ע"פ

שנים או ע"פ שלשה ונקיש ג' לב' לכך פירש ר"י דבדיני נפשות שייך שפיר למילף משנים דעדותן בטלה משום דמה שנים כי נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה לגמרי ומעתה אינה מועלת לכלום הלכך בשלשה נמי כולם בטלים לגמרי אבל בדיני ממונות דבשנים נמי כי נמלא אחד מהן קרוב או פסול השני אינו בטל לגמרי דחייב לו שבועה לכך [שלשה ה] נמי נמנא אחד מהן קרוב או פסול תתקיים העדות בשאר עדים: רבא והוא שהעידו כולם בתוך כדי דיבור. [פ"ה]

ובהא קאמרה מתניתין דמאה כשנים אבל אם העידו השנים ולאחר זמן העידו האחרים הרי הן שתי כתי עדים לכל דבר משמע דקאי אף לענין קרוב או פסול וקשה דהא משמע בסמוך דלענין דין דקרוב או פסול אינו תלוי בהעדאה בתוך כדי דיבור אלא בראיית מעשה גמרהיו עדותן אף כי העידו אחר תוך כדי דיבור דקאמר הרוג יציל לכך נראה דלא קאי רק אדין דעדים זוממין דקאמר עד שיומו כולם ובהא קאמר דוקא כי העידו כולם בתוך כדי דיבור דוה הוי עדות אחד ובעינן עד שיזומו

כולם אבל העידו מקצתן בתוך כדי דיבור ומקצתן אחר כדי דיבור א"כ הוי שתי כתות ולא בעינן עד שיזומו כולם ®אבל לענין נמצא אחד קרוב או פסול אף אם נמלא מהני שהעידו לאחר כדי דיבור עדותן בטלה וא"ת מ"ש ויש לומר שנא ושנא דדוקא גבי נמלא אחד מהן קרוב או פסול חשיב כחד עדות כשהעידו לאחר כדי דיבור משום שהם אומרים אמת וא"כ עדותן התחיל מראייה שלהם וראייה שלהם היתה בבת אחת עם העדים אבל בעדים זוממין שאינן אומרים אמת אם כן לא בא עדותן אלא כשיעידו בבית דין וכיון דלא העידו בבת אחת רק לאחר כדי דיבור לא חשבינן כחד עדות כן נראה למשי״חיים: מאלא מעתה הרוג יציד. פירוש שהוא בעל דין אי נמי מפני שהוא שונא ושונא פסול לעדות' [ועיין חוס׳ יבמות כה. ד"ה הוא וכו׳ באריכות]: ברבע יציד. מפני שהוא שונא של רובעו בעל אונסו ולא נראה דהא מוכח פ"ק דסנהדרין (דף ט: ושם) דנרבע לאנסו כשר לעדות ויש ליישב דמנרבע לרצונו פריך דבהכי איירי קרא דכתיב ומתו גם שניהם' דהיינו ברצון ולהכי פריך יציל הנרבע אפילו יש עדים הרבה בדבר ולא מפני ששונאו כיון שהוא לרצונו אלא מפני שהואם קרוב לעלמו וקשה דבמסכת סנהדרין (שם) אמרינן פלוני רבעני לרלוני הוא ואחר מלטרפין להרגו וי"ל דהני מילי כי ליכא סהדותא מעלמא דרבעו לרצונו וליכא סהדותא אלא מהוא עצמו ואחר ולכך פלגינן לדיבוריה דלגבי דידיה לא מהימנין ליה דקרוב הוא אלל עלמו אבל הכא דאיכא עדים שנרבע לרלונו ומעדותן נקרא רשע ופסול לעדות ואין אנו לריכין לעדותו כלל ועוד אמר הר' יוסף בכור שור דפריך הכי נרבע שהוא קרוב לרובע יליל וכן הרוג שהוא קרוב להורג יליל[©]: הוב^ר אמריגן דהו. קאי אדיני ממונות בשלמא

אדיני נפשות לא קשה היכי אמרינן כו׳ דניחזי אנן אם התרו בו הקרוב ופסול אם לאו אלא פריך בדיני ממונות דליכא התראה: לאם הודי אתיתו. קשה דאם כן לא יהרג אדם לעולם דהקרובים יצואו ויאמרו לאסהודי אתיתו. קשה דאם כן לא יהרג אדם לעולם דהקרובים יצואו ויאמרו לאסהודי אתיתו. קשה דאם כן לא יהרג אדם לעולם דהקרובים יצואו ויאמרו לאסהודי אתיתו. לעדים כשרים לאסהודי עם הפסולין אתיתו או למיחזי אתיתו בלא הפסולין ואי אמרי הכשרים למיחזי אתינו בלא הפסולים או לא הוי עדותן בטלה אפילו אם נמלא אחד מהן קרוב או פסול אבל אי אמרי לאסהודי אתינו עם הפסולין הוי עדותן בטילה ומכל מקום

דסברא (ב) דכיון דבאין לבית דין עם הכשרים עכשיו נראין הדברים שמתחלה כולהו לאסהודי קא אתו דהוכיח סופן על תחלתן: משבוראל אומר הדכה כרבי יוםי. קשה היאך מלינו ידינו ורגלינו כשנותנין גט שיש במעמד קרובים והיה לנו לומר דעדות הכשרים בטל

והאי דומיא דדיני נפשות דשרינן אשת איש שיש בה מיתת בית דין וטעם דפרישית לעיל (ג) גבי עדות נפשות שייך נמי בגט וגם לרבי נמי קשה שפעמים יתכוין אחד מן הקרובים להעיד לכן נראה לר"י דגם לר' יוסי לא אמרו דעדותן בטלה אלא דוקא באותן שמעידים בפני ב"ד אבל בשביל ראייה לחודה לא וא"ת א"כ מאי פריך הרוג יציל והא אינו הולך להעיד בבית דין ואומר הר"י דודאי מתחלה היה סבור הש"ס לרבי יוסי כי נמי אינן באין להעיד בב"ד עדותן בטלה ומשני במקיימי דבר הכתוב מדבר כלומר כשבאין לקיים הדבר בבית דין אמר רבי יוסי נמצא אחד מהן קרוב או פסול דעדותן בטלה ואם תאמר א"כ מאי פריך לעיל מה יעשו שני אחין וכו' והלא אין שום חששא אם לא יבאו להעיד בבית דין כדפירשתי ויש לומר משום דפעמים שלא ידע זה בזה ויעיד האחד אע"פ שכבר העיד אחיו בב"ד ואפילו אירע לאחר כדי ביבור מכל מקום עדותן בטלה משום דמקשינן שלשה לשנים (ד) נמלא קרוב או פסול^{לן} בזה אחר זה אע"פ דלענין הזמה בעינן תוך כדי דיבור ⁶:

מפיו זה אחר זה בחוך כדי דיבור שסיים דבור הראשון התחיל דיבור האחרון. [רשב״ם בבא בתרא קכט.]. תדמיד דרב. שלום עדים מזימין ב׳ כך ב׳ מזימין ג׳ ומנין אפילו ק׳ שהעידו שב׳ באין ומזימין אותן ת״ל עדים. כלומר כי דין העדות עליך רצי [שבועות לב.]. כל חד וחד בתוך כדי דיבור של חבירו. כשגמר זה וכו׳ התחיל זה לדבר בתוך כדי שחילת מתקיימת בב' כמו שמתקיימת בק' נמצאת עדות ק' כעדות ב' כך לענין דין הזמה (ק"ב) [ק' וב'] שוים. ואוקימ' שלום [שבועות לב.]. הכי אמריגן להו וכו׳. כלומר כשנאתם לראות את המעשה לאיזה דעת נאתם לראות או להעיד וכו׳ למתני׳ בזמן שק׳ כולן כל אחד מהן העיד בתוך כדי דבור של חברו דקי״ל תוך כדי דיבור כדיבור דמי וכאילו כולן נמצינו למדין שהבא לראות מעשה כדי להעיד חשבינן ליה עד ואפילו לפסול כל חביריו לבטל עדותן אם הוא פסול [רשב"ם בבת אחת העידו ואינן יכולים האחרונים לומר כי הראשונים הן שחייבוהו ואנחנו לא עשינו כלום: כיון ששנינו מה ב"ב קי"ג ע"ב בד"ה ג' שנכנסון. ורב נחמן אומר הדכה כרבי. וקי"ל הלכה כרב נחמן נדיני ןשםן. שנים נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטילה אף ג' נמצא א' מהן קרוב או פסול כו'. ואקשינן אי הכי לא תתקיים עדות לעולם שהרי ההרוג מגיד עם העדים על ההורג והנה הוא קרוב ל) מבטל העדות ויציל ההורג. ודחי׳

כגון שבא והכהו הכאת מות מאחוריו שאינו מכיר מי הכהו כדי להעיד אלא העדים הן בלבד שראוהו והן המעידין עליו וכן הנרבע כיוצא בו כשרבעו מאחריו ולא ראהו. ואקשינן ההורג (והנרבע) והרובע] שאי אפשר לומר שלא ראו אם יודו ינצלו ותבטל העדות כולה שהרי נכללו עמהן קרובין. **ואוקימ'** על פי שנים עדים או על פי שלשה עדים יקום דבר במקיימי דבר הכתוב מדבר. כלומר אם נמצא במעידי עדות קרוב או פסול בטלה העדות אבל בבעלי הדין לא. מדחזינן לרבא דהוא בתרא מפרש טעמא דרבי (שמעון) [שמעינן] מינה דהילכתא כוותיה סבירא ליה. ודאמר רבי במשנתנו בזמן שהתרו בהן אמר רבא היכי אמרינן להו כלומר (אין) [איזו] דרך זו התראה ששנה במשנתנו. ואמר אמרינן להו למיחזי אתיתו שמא שמעתם צעקה ורצתם לראות מה היא ולא לעדות נקבצתם ונזדמן לכם וראיתם שזה הרג את זה או נזדמן לכם וראיתם שהיע שני אחין שראו באחד שהרג את הנפש תיבטל העדות בכך והן לא באו להעיד אלא לראות בלבד. ועמד הדבר כי אין העדות מתבטלת אלא אם אומרים להעיד נתכוונו ונתקבצו לכך ונמצא א' מאלו שנתוועדו לעדות קרוב או פסול. **ויש מי שמפרש** כי בזמן ההגדה אומרים להן לראות באתם (אין) [און להגיד העדות באתם. ויש על הפירוש הזה ג) פירכא ולא חפצנו להאריך. אמנם הדבר שקבלנו מרבותינו הוא שפירשנו. וקי"ל כרבי דאמר רב נחמן הלכתא כרבי ועוד דהא רבא מפרש לטעמיה. ודייקא מתני׳ בעדות ממון עדות על פה דומיא דעדות נפשות אבל עדות בשטר לא מיפרשא הכא כל עיקר וקי״ל בעדות בשטר תתקיים העדות בשאר וכדחזקיה דאמר בגמרא דגט פשוט (דף קסב:) מילאהו בקרובים כשר ג) וכבר פירשנוהו במקומו:

רבינו חננאל

וכן בחייבי מלקיות .[רשע] אתיא רשע (הוא) כתיב בחייבי מיתות אשר הוא רשע למות ובחייבי מלקיות כתיב והיה אם בן הכות הרשע מה בחייבי כריתות ובחייבי תימה קלת היאך יהיו גם העדים כשרים נאמנים לומר לאסהודי אתינן כדי לבטל העדות הוו ליה כחוזר ומגיד כיון שכבר העידו וי״ל מיתות אין עונשין ואין מזהירין מן הדין כך חייבי מלקיות. בחייבי גליות נמי אתיא רוצח רוצח. תניא אין העדים זוממין נהרגין עד שיזומו שניהן וכך אין לוקין ואין משלמין ממון עד שיזומו שניהן. הצדוקין היו אומרים אין העדים זוממין נהרגין עד שיהרג הנידון: על פי שנים עדים או שלשה עדים כו' עד מנין אפילו הן מאה ת"ל עדים. פי׳ כשם שג׳

חשק שלמה על ר"ח א) נראה דצ"ל והנה הוא קרוב אצל עצמו יבטל העדות וכו'. 🔞 בריטב"א כ' שנראה מפי' ר"ח ו"ל כפי' הזה וצ"ע. 🧘 גן דברי ר"ח אלו מובאין בחי' הרמב"ן ובר"ן.